

ELO

TU

HANNA MERETOJA

LET

WSOY

ELOTULET

Hanna
Meretoja
ELOTULET

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

© HANNA MERETOJA JA WSOY 2022
ISBN 978-951-0-50750-6
WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
PAINETTU EU:SSA

MERI AVAUTUU Elean edessä tiheänä tarinoista, mutta hän ei tiedä, voiko mikään niistä auttaa häntä nyt. Se säihkyi tyynenä auringossa ja voi silti koska tahansa kuohahtaa ja kääriä helmansa. Tänä iltana mustan veden äärelle syttyisi valojen nauha.

Näillä seuduilla on aina sytytetty merkkitulua. Merenkulkijat ovat tarvinneet opasvaloja löytääkseen maihin ja välttääkseen karikot. Saariston asukkaat ovat sytyttäneet tulia varoittaakseen toisiaan ja pitääkseen yhteyttä. Muinaistulien yönä, elokuun viimeisenä lauantaina, saaristossa muistellaan vuosisatojen halki ulottuvaa tulten ketjua. Tulen, veden ja valon juhla päättää kesän ja valmistaa pimeään.

Tänä iltana on vihdoinkin elotulijuhlat, joiden järjestämisestä Elea on haaveillut vuosikausia. Lähettäessään kutsut ystävilleen kuukausi sitten hän ajatteli, että tämä muinaistulien yö olisi erityinen: eristäytyneisyyden päättymisen, ystävyysmeren ja pimeässä hehkuvien valojen juhla.

Nyt kaikki on toisin. Nyt hän toivoo, että tämä olisi vain yksi loppukesän päivä muiden joukossa: osa samana toistuvaa, turvallista vuoden kiertoa. Sen

sijaan hänet on syösty irti ajan kierrosta, kaikesta minkä hän luuli tietävänsä.

Hän on jälleen herännyt liian varhain ylivireään kiihtymyksen tilaan, joka on valvottanut häntä viimeviikkoisesta puhelinsoitosta asti – hetkestä, jolloin hänen aiempi elämänsä luhistui, kutistui piste-mäiseksi tilaksi ilman mennyttä tai tulevaa. Nyt hän herää joka aamu paljaan kauhun tunteeseen, yritykseen pitää vielä hetken loitolla tieto, joka saapuu väistämättä: häntä kuristanut painajainen ei ollutkaan unta vaan hänen uusi todellisuutensa. Se ei lopu.

Hän kävelee rantaan ja näkee meren makaavan aamuauringon hohteessa. Peilityynellä pinnalla kim-meltävät hopeiset juovat, lähes läpikuultavat. Taivas kaartuu läkähdyttävän avarana. Vanhassa elämäs-sään hän olisi tällaisena aamuna ajatellut: maailma on avoimeksi heitetty ja kaikki on mahdollista. Nyt tunne kaikkialle avautuvista mahdollisuuksista on vain kivulias muisto, uni joka on jo haihtunut, kun sen koettaa saada kiinni.

Tuuli työntää veden liikkeelle. Ensin pieniä poi-muja uneliaan veden pinnalla, sitten uudenlainen valppaus, liplatus, liike. Se tuntuu muistuttavan, että kaiken on muututtava, kauneimmankin kuvan säryt-tävä. Pysyvää on vain liike. Ruhjoutuneen vedenpin-nan väreet tulevat kohti, kohti.

Elea lähtee kävelyllä rauhoittaakseen levotonta mieltään ennen vieraiden tuloa. Kaikkea tuttua ympäröi sitkeä epätodellisuuden tunne.

Saari on muuttunut kuten ympäröivä maailmakin. Hänen lapsuudenkesiään lumonnut vanha satumetsä kaadettiin jo vuosia sitten, mutta vieläkin sen tuho hätkähdyttää häntä. On kuin maisema olisi nyrjähäntänyt ja jätetty hankalaan asentoon, kuin joku olisi unohtanut korjata kohtalokkaan virheen. Ikivanhan kuusilehdon – sen sananjalkojen, ketunleipien ja rahkasammalten – tilalla on avohakattua ryteikköä, jossa on mahdoton kulkea. Ei ihme, että saari vaikuttaa umpimieliseltä, itseensä käpertyneeltä.

Tietoisuus saaren muutoksesta leijuu Elean mielen taustalla. Etualalle tunkeutuvat samat toisteiset ajatukset hiekkatiehen hiertyvien askelten rytmissä.

Otamme niin paljon annettuna.

Oman elämämme, että se on meille annettu ja meillä on siihen oikeus, että se tulee aina olemaan tai ainakin kunnes saamme siitä kylliksemme, että sitä on ja riittää, tuhlattavaksi, nautittavaksi, yllin kyllin.

Maapallon, että se on meille annettu ja meillä on siihen oikeus, että se tulee aina olemaan tai ainakin kunnes saamme siitä kylliksemme, että sitä on ja riittää, tuhlattavaksi, nautittavaksi, yllin kyllin.

Ja vasta kun tärkein on vaarassa, näemme miten ihmeellistä ja haurasta kaikki on, miten loputtomasti meillä on menetettävää. Vasta silloin pysähdymme

miettimään, mitä voimme tehdä, vai onko jo myöhäistä.

Keskellä järkytystä eläminen on outo kokemus, Elea ajattelee. Yleensä sitä joko elää tai miettii elämää: on uppoutunut tilanteeseen itsensä unohtaen tai poh-tii kokemustensa merkitystä tarkkaillen itseään etäisyyden päästä. Yhtäkkiä nämä kaksi olemisen tapaa syöksyvät yhteen, niiden välinen ero luhistuu. Hän on tässä, hänessä tykyttävän pelon jähmettämänä, runnellun metsäaukean laidalla, ja samalla näkee itsensä ulkopuolelta. Kuin putoaisi hiljaa, niin hitaasti, ettei voi olla varma liikkuko lainkaan, ja samalla katselisi omaa putoamistaan, ei voisi tehdä muuta kuin katsoa jäykäksi jähmettyneenä ja näkisi kaiken piinallisen tarkasti kuin unessa, jossa ei pysty liikkumaan ja aika on hidastunut. Kuin jakautuisi ensimmäiseen ja kolmanteen persoonaan: olisi samaan aikaan minä ja hän.

Paahteista hiekkatietä kävellessään Elea on uudella tavalla tietoinen ihonsa läpitunkemattomuudesta, jänteidensä periksiantamattomuudesta ja luidensa kovuudesta, sitkeydestä jolla hänen sisäelimensä pumppaavat, huuhtovat ja puhdistavat hänen kehonsa nesteitä, sulavuudesta jolla hänen solujensa näkymättömän pienet ja jäsentensä hätkähdyttävän suuret liikkeet sulautuvat toisiinsa saumattomaksi liikesarjaksi. Hän tuntee maan painon syöksyvän jalkojaan

vasten. Kengät hankautuvat hiekkatiehen, sudenkorrennot syöksähtelevät ojan yllä, heinäsiirakat sirittävät tienpientareella. Elokuinen hellepäivä tekee tuloaan tulvillaan kuhinaa ja kypsymistä, ilma raskaana kukkien ja hedelmien täyteläistä tuoksua, jota sävyttää häivähdys mädäntyvien kasvinosien makeaa lemua.

Elea poikkeaa tieltä kuusikkoon kohdassa, jossa on vielä jäljellä vanhaa metsänpohjaa ja sen läpi kiemurteleva polku. Ikikuusten ryhmyisinä kaartuvat oksat suovat helpottavaa varjoa. Valo suihkuu oksiston läpi ja välkkyä läpikuultavissa vihreän sävyissä. Polulle on pudonnut puiden läpi hohtavia valolaikkuja. Kaukaa kantautuu meren loiske.

Pystymme näkemään asiat vain jotakin taustaa vasten, suhteessa johonkin, hän miettii. Mitään ei voi nähdä tyhjiössä, ilman jotakin mikä antaa nähdylle mittasuhteet, merkitysyhteyden, vertailukohdan. Ilon läikähdynksen tuntee vain surun tai yksitoikkoisuuden taustaa vasten. Surun musertavuuden kokee vasta kun se suistaa raiteiltaan elämän tasaisen vakauden, toisiaan seuraavien päivien turvallisen jatkumon. Heräämme vimmaisesti eloon vasta, kun ymmärrämme kuolevamme.

Elea jännittää ystävien kohtaaminen. Tässä minä nyt olen, hän ajattelee: sama ja kuitenkin toinen. Onko hullua järjestää juhlat nyt, kaiken keskellä? Otto ehdotti niiden perumista, mutta Elea ei halunnut. Hänen on pakko jakaa ystäviensä kanssa tämä hätä,

vaikka se olisi vielä kuinka hahmotonta tai ehkä juuri siksi. Ilman yhteyttä toisiin millään ei ole merkitystä. Jos hän ei nyt pitele kaikin voimin kiinni toisista, hän suistuu sysipimeään, nyt kun aika ei enää solju eikä kannattele häntä, ei enää sido tätä hetkeä menneeseen ja tulevaan, vaan pitää häntä jonkin peruuttamattoman reunalla, huojumassa ja horjumassa jalkojensa juurella ammottavan kuilun partaalla.

Kun Elea palaa mökin pihaan ja kävelee alas rantaan, vielä aamusta raikas tuuli hulmauttaa äkkiä kaiken vapaaseen leijuntaan, vaivattomaan painottomuuteen. Hän riisuutuu, ja hänen kuumaa ihoaan huuhtelee tuulenvire, samaan aikaan vilvoittava ja lämmin. Kun hän kävelee meren vilpoiseen, hohtavaan syliin, häntä hämmentää, miten kauhu ja toivo voivat läpäistä ihmisen jokaisen säikeen niin samanaisesti, niin läpikotaisesti.

ENSIMMÄINEN OSA: VIERAAT

*»Näyttää kuin koko maailma olisi virrannut ja
huojunut – maassa puut, taivaalla pilvet.»*

VIRGINIA WOOLF, *Aallot*

1

ELEA KOHOTTAAN maljan kohti taivaanlaella roihuavaa aurinkoa. Meri säkenöi heidän ympärillään, kun he seisovat laiturinnokassa hymyillen kuohuviinilasit käsissään.

- Tervetuloa, ystävät, Elea sanoo.
- Tervetuloa, Otto säestää. – Ja terveydeksi.
- Merelle ja valolle, Salma ehdottaa.
- Elotulille, vastaa Matias.
- Viimeiselle kesäpäivälle, Aura sanoo.
- Vasta jälkikäteen tietää, mikä on viimeinen,

Otto mutisee.

Sanat saavat Elean hätkähtämään, mutta muut vain silmäilevät toisiaan uteliaan odottavaisina.

– Hyvä olla taas yhdessä, Aura sanoo. Matias nyökkyttelee hänen vierellään.

– Niinpä, on ollut ikävä teitä, Salma sanoo.

– Tuntuu juhlalta, että saa taas ylipäätään tavata ystäviä, Elea sanoo. Hän miettii, kuuluuko hänen äänessään pinnisteltä reippaus. Tietävätkö he jo? Ovatko he kuulleet jostain?

– Onneksi kaikki ovat pysyneet terveinä, Aura sanoo.

Elea ihmettelee, eikö Aura muista Salman menetystä. Veeran kuolemasta on jo lähes puoli vuotta, mutta vieläkin se tuntuu epätodelliselta.

He ovat hetken vaiti. He eivät ole olleet koolla niin pitkään aikaan, että on kuin heidän välilleen olisi kasvanut ruostetta. He näyttävät etsivän toistensa kasvoilta surun, väsymyksen ja vanhenemisen merkkejä, kuin peileistä, joihin saavat vihdoinkin katsoa, jos rohkenevat.

– Hurjan sinistä kaikki, Salma sanoo ja tähyilee ulapalle.

– Eikö meidän olekin tänään tarkoitus puhua merestä ja merikirjoista? Aura kysyy.

Elean lähettämissä kutsuissa luki: »Tervetuloa viettämään muinaistulien yötä Paraisten mökillämme. Tuomisten sijaan tuo mukanasasi itsellesi tärkeä meritarina ja valmistaudu kertomaan siitä.»

– Vähän jännittää, Matias myöntää. – En ole aikoihin keskustellut kirjallisuudesta kenenkään kanssa. Ja te olette tuollaisia kirjallisuusihmisiä.

Eleasta näyttää kuin Matiaksen poskille kohoaisi kevyt puna, mutta meren säihkeen häikäisemänä hän ei ole varma.

– Höpsistä, tässä ollaan ystävien kesken, Salma sanoo. – Ja ainahan me ollaan juteltu kirjoista.

Elea ajattelee heidän kiihkeitä väittelyjään opiskeluaikojen lukupiirissä, josta koko ystäväporukka sai alkunsa. He tapasivat joka toinen torstai vanhan tyttökoulun tiloissa toimivan Panimoravintola Kou-

lun viinituvassa. Salmaa ja Veeraa yhdisti intohimo runouteen, Matias ja Otto intoilivat itämaisestä ajattelusta, Schopenhauerista ja Nietzschestä, Elea ranskalaisesta eksistentialismista, Woolfista, Arendtista. Aura tuli myöhemmin mukaan Sylvia Platheineen.

– Matkalla tänne mietimme, onko tämä tarinointijuhla osa teidän henkiinjäämisstrategiaa, Matias sanoo. – Vetäydytään maaseudulle kertomaan tarinoita. Korona-Decamerone.

– Olemmeko firenzeläisiä ylhäisönuoria? Otto kysyy.

– Kyllä muutkin tarvitsevat eloonjäämiskeinoja, Elea sanoo.

– Mihin teidän nuoret muuten hävisivät? Aura kysyy.

– Iiris ja Elliot syöksyivät heti näyttämään metsämajan Aidalle, Elea vastaa.

Lapset ovat rakentaneet majaansa koko kesän maailmanlopun tunnelmissa. Sen maakellarissa on säilykkeitä monen kuukauden tarpeiksi. Heillä on suunnitelmissa yöpyäkin siellä kolmestaan.

– Hei, tuolla on jo sytytetty ensimmäinen tuli, Salma huikkaa ja osoittaa edessä siintävää saarta.
– Tästä se alkaa!

Salman riemastus tarttuu muihin, ja he yrittävät kilvan nähdä lisää tulia. Ilmassa on alkavan seikkailun tuntua mutta myös levotonta odotusta. On niin paljon sanottavaa, että vain vähän tulee sanotuksi, Elea ajattelee, mutta onneksi aikaa on koko ilta.

Alkuilta aukeaa heidän edessään, ja meren syvänteissä vesimassat vaihtavat hitaasti paikkaa.

2

MERI KATSOO tyynesti, kun kulkutauti leviää maanosasta toiseen. Vesi sitoo kiertokulkuunsa elävät ja kuolleet. Se soljuu omia reittejään, välinpitämättömänä ihmisten yrityksille kahlita sitä.

Maankamاران vavahtelu vaimenee, kun ihmisiä ja heidän kulkuvälineitään on vähemmän tärisyttämässä sitä. Rauha levittäytyy kallioiden uumeniin. Risteilyalukset jäävät satamiin. Meren yllä kajahtaa merilintujen moniääninen konsertti: vetten yli kiirii kiislan rähinä, mustalinnun vihellys ja sepelhanhen kurnutus, allin sointuisa laulu, haahkan kumea huuto ja merimetson karhea korina.

Meri kääntyy raukeasti kellumaan selälleen, kun suunniteltu elämä, se jota kohti ihmiset olivat menossa ja joka on huolellisesti luonnosteltu heidän kalentereihinsa, pyyhkäistään pois kertaheitolla. Elämä joka olisi voinut olla, jonka piti olla, heittää varjonsa sen elämän ylle, joka kehiytyy auki pieniksi kutistuneiden päivien toisteisena jatkumona.

Ihmiset katsovat kalentereitaan ja ajattelevat: tänään piti olla yökylä, työhaastattelu, häät. Kun elämä joutuu katkolle, huolellisimmatkin suunnitelmat raukeavat tyhjiin. Kukaan ei tiedä, toteutuvatko

Tulet kurottavat molempiin
ajan suuntiin: niillä muistellaan mennyttä ja
varoitetaan tulevasta. Voiko muistella
samaa aikaan niitä, jotka eivät palanneet,
ja niitä, jotka ovat vaarassa kadota?

Joukko ystäviä kokoontuu meren äärelle, kun tulen
nauha täplittää saaristoa muinaistulien yönä. Elea on juuri
saanut kuulla olevansa vakavasti sairas, mutta nuotion
loimussa tarinoita jakavien ystävien välille kasvaa
uudenlainen yhteys, joka kannattelee läpi olemassa-
olon järkkymisestä kumpuavan hädän.

Elotulet on väkevä ja syvä romaani merestä,
rakkaudesta ja kuoleman läheisyydestä, joka sytyttää
elämisen vimman.

	 9 789510 507506
www.wsoy.fi	84.2 ISBN 978-951-0-50750-6